

سری کتاب‌های آموزشی
دوران‌دیننان

اینفوگرافی

حقوق اساسی

[اینفوگرافی یعنی یادگیری به کمک تصویر]

به کوشش:

علیرضا شمسی محب

فهرست

بخش اول: اینفوگرافی قانون اساسی	
۶	◀ مقدمه قانون اساسی
۷	✓ اصول کلی
۱۱	✓ زبان، خط، تاریخ و پرچم رسمی کشور
۱۲	✓ حقوق ملت
۱۶	✓ اقتصاد و امور مالی
۲۰	✓ حق حاکمیت ملت و قوای ناشی از آن
۲۱	✓ مجلس شورای اسلامی
۳۳	✓ شورای نگهبان
۳۶	✓ شوراها
۳۸	✓ رهبر یا شورای رهبری
۴۳	✓ ریاست جمهوری و وزراء
۵۴	✓ ارتش و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
۵۵	✓ سیاست خارجی
۵۶	✓ قوه قضاییه
۶۱	✓ صدا و سیما
۶۲	✓ شورای عالی امنیت ملی
۶۳	✓ بازنگری در قانون اساسی
۶۴	◀ بخش دوم: اینفوگرافی کلیات حقوق اساسی
۶۵	✓ ویژگی‌های حقوق اساسی
۶۸	✓ قانون اساسی
۷۲	✓ دولت - کشور
۷۴	✓ اشکال دولت - کشور
۷۸	✓ رژیم‌های سیاسی
۸۳	✓ تفکیک قوا
۸۵	✓ پارلمان یا دستگاه قانون گذاری
۸۸	✓ قوه مجریه یا دستگاه حکومت
۹۰	✓ اثرات متقابل قوای مقننه و مجریه
۹۲	✓ قوه قضاییه
۹۳	✓ انتخابات
۹۷	◀ اینفوگرافی آزمون کارشناسی ارشد ۱۴۰۲
۹۹	◀ اینفوگرافی آزمون کانون وکلای دادگستری ۱۴۰۲
۱۰۲	◀ اینفوگرافی آزمون مرکز وکلای قوه قضاییه ۱۴۰۲

بخش اول
اینفوگرافی قانون اساسی

مقدمه قانون اساسی	
<p>– مبین نهادهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه ایران براساس اصول و ضوابط اسلامی است.</p> <p>– تضمین گر نفی هرگونه استبداد فکری و اجتماعی و انحصار اقتصادی است و در خط گسستن از سیستم استبدادی و سپردن سرنوشت مردم به دست خودشان تلاش می‌کند.</p> <p>– پیروی از اصول چنین قانونی که آزادی و کرامت ابناء بشر را سرلوحه اهداف خود دانسته و راه رشد و تکامل انسان را می‌گشاید برعهده همگان است.</p>	قانون اساسی ایران
<p>– ویژگی بنیادی انقلاب ایران، مکتبی و اسلامی بودن آن است. علت اصلی و اساسی عدم موفقیت نهضت‌های مشروطه و ... مکتبی نبودن مبارزات است.</p>	ویژگی بنیادی انقلاب ایران
<p>– تبلور آرمان سیاسی ملتی هم‌کیش و هم‌فکر است.</p>	حکومت از دیدگاه اسلام
<p>– در ایجاد نهادها و بنیادهای سیاسی که خود پایه تشکیل جامعه است، براساس تلقی مکتبی، صالحان عهده‌دار حکومت و اداره مملکت می‌گردند.</p>	ایجاد نهادها و بنیادهای سیاسی
<p>– قانون‌گذاری که مبین ضابطه‌های مدیریت اجتماعی است بر مدار قرآن و سنت است؛ بنابراین نظارت جدی و دقیق از ناحیه اسلام‌شناسان عادل و پرهیزگار و متعهد (فقهای عادل)، امری محتوم و ضروری است.</p>	قانون‌گذاری
<p>– هدف از حکومت، رشد دادن انسان در حرکت به سوی نظام الهی است و این جز در گرو مشارکت فعال و گسترده تمامی عناصر اجتماع در روند تحول جامعه نمی‌تواند باشد.</p>	هدف از حکومت
<p>– در تحکیم بنیان‌های اقتصادی اصل بر رفع نیازهای انسان در جریان رشد و تکامل او است.</p>	تحکیم بنیان‌های اقتصادی
<p>– در اسلام، اقتصاد وسیله است نه هدف.</p>	اقتصاد در اسلام
<p>– برنامه اقتصادی اسلامی، فراهم کردن زمینه مناسب برای بروز خلاقیت‌های متفاوت انسانی است و بدین جهت تأمین امکانات مساوی و متناسب و ایجاد کار برای همه افراد و رفع نیازهای ضروری جهت استمرار حرکت تکاملی او، برعهده حکومت اسلامی است.</p>	برنامه اقتصادی اسلامی

<p>– در تشکیل و تجهیز نیروهای دفاعی کشور توجه به آن است که ایمان و مکتب اساس و ضابطه باشد.</p>	<p>تشکیل و تجهیز نیروهای دفاعی کشور</p>
<p>– ارتش و سپاه نه تنها حفظ و حراست از مرزها، بلکه بار رسالت مکتبی، یعنی جهاد در راه خدا و مبارزه در راه گسترش حاکمیت قانون خدا در جهان را نیز برعهده دارند.</p>	<p>ارتش و سپاه</p>
<p>– مسئله قضاء در رابطه با پاسداری از حقوق مردم در خط حرکت اسلامی، به منظور پیشگیری از انحرافات موضعی در درون امت اسلامی امری است حیاتی؛ از این رو ایجاد سیستم قضایی برپایه عدل اسلامی و متشکل از قضات عادل و آشنا به ضوابط دقیق دینی، پیش‌بینی شده است.</p>	<p>مسئله قضاء</p>
<p>– وسایل ارتباط جمعی (راديو-تلویزیون) بایستی در جهت روند تکاملی انقلاب اسلامی در خدمت اشاعه فرهنگ اسلامی قرار گیرد و در این زمینه از برخورد سالم اندیشه‌های متفاوت بهره جوید.</p>	<p>وسایل ارتباط جمعی (راديو-تلویزیون)</p>

اصول کلی (۱ تا ۱۴)

<p>– حکومت ایران جمهوری اسلامی است که ملت ایران، براساس اعتقاد دیرینه‌اش به حکومت حق و عدل قرآن، در پی انقلاب اسلامی پیروزمند خود به رهبری مرجع عالی‌قدر تقلید حضرت آیت‌الله العظمی امام خمینی، در همه پرسی دهم و یازدهم فروردین ماه یک‌هزار و سیصد و پنجاه و هشت هجری شمسی برابر با اول و دوم جمادی‌الاولی سال یک‌هزار و سیصد و نود و نه هجری قمری با اکثریت ۹۸/۲٪ کلیه کسانی که حق رأی داشتند، به آن رأی مثبت داد.</p>	<p>حکومت ایران</p>
<p>– جمهوری اسلامی، نظامی است بر پایه ایمان به: ۱- خدای یکتا؛ ۲- وحی الهی؛ ۳- معاد؛ ۴- عدل؛ ۵- امامت؛ ۶- کرامت. – که از راه: الف) اجتهاد مستمر فقهای جامع‌الشرایط براساس کتاب و سنت معصومین سلام‌الله علیهم اجمعین؛ ب) استفاده از علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشری و تلاش در پیشبرد آنها؛ ج) نفی هرگونه ستمگری و ستم‌کشی و سلطه‌گری و سلطه‌پذیری، قسط و عدل و استقلال سیاسی و اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و همبستگی ملی را تأمین می‌کند.</p>	<p>پایه‌های ایمانی نظام جمهوری اسلامی</p>

<p>نکته: براساس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، تشریح به خداوند متعال اختصاص دارد.</p>	
<p>۱- ایجاد محیط مساعد برای رشد فضایل اخلاقی براساس ایمان و تقوی و مبارزه با کلیه مظاهر فساد و تباهی</p> <p>۲- بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی در همه زمینه‌ها با استفاده صحیح از مطبوعات و رسانه‌های گروهی و وسایل دیگر</p> <p>۳- آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح و تسهیل و تعمیم آموزش عالی</p> <p>۴- تقویت روح بررسی و تتبع و ابتکار در تمام زمینه‌های علمی، فنی، فرهنگی و اسلامی از طریق تأسیس مراکز تحقیق و تشویق محققان</p> <p>۵- طرد کامل استعمار و جلوگیری از نفوذ اجانب</p> <p>۶- محو هرگونه استبداد و خودکامگی و انحصارطلبی</p> <p>۷- تأمین آزادی‌های سیاسی و اجتماعی در حدود قانون</p> <p>۸- مشارکت عامه مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش</p> <p>۹- رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، در تمام زمینه‌های مادی و معنوی</p> <p>۱۰- ایجاد نظام اداری صحیح و حذف تشکیلات غیرضرور</p> <p>۱۱- تقویت کامل بنیه دفاع ملی از طریق آموزش نظامی عمومی برای حفظ استقلال و تمامیت ارضی و نظام اسلامی کشور</p> <p>۱۲- پی‌ریزی اقتصاد صحیح و عادلانه بر طبق ضوابط اسلامی جهت ایجاد رفاه و رفع فقر و برطرف ساختن هر نوع محرومیت در زمینه‌های تغذیه و مسکن و کار و بهداشت و تعمیم بیمه</p> <p>۱۳- تأمین خودکفایی در علوم و فنون و صنعت و کشاورزی و امور نظامی و مانند اینها</p> <p>۱۴- تأمین حقوق همه‌جانبه افراد از زن و مرد و ایجاد امنیت قضایی عادلانه برای همه و تساوی عموم در برابر قانون</p> <p>۱۵- توسعه و تحکیم برادری اسلامی و تعاون عمومی بین همه مردم</p> <p>۱۶- تنظیم سیاست خارجی کشور براساس معیارهای اسلام، تعهد برادرانه نسبت به همه مسلمانان و حمایت بی‌دریغ از مستضعفان جهان.</p>	<p>وظایف دولت جمهوری اسلامی</p>

<p>- موازین اسلام.</p>	<p>کلیه قوانین و مقررات در جمهوری اسلامی ایران باید براساس چه باشد؟</p>
<p>- فقهای شورای نگهبان.</p>	<p>تشخیص این امر برعهده کیست؟</p>
<p>نظرات شورای نگهبان:</p> <p>۱- مستفاد از اصل چهارم قانون اساسی این است که به طور اطلاق کلیه قوانین و مقررات در تمام زمینه‌ها باید مطابق موازین اسلامی باشد و تشخیص این امر به عهده فقهای شورای نگهبان است. بنابراین قوانین و مقرراتی را که در مراجع قضایی اجرا می‌گردد و شورای عالی قضایی آنها را مخالف موازین اسلامی می‌داند، جهت بررسی و تشخیص مطابقت یا مخالفت با موازین اسلامی برای فقهای شورای نگهبان ارسال دارید.</p>	
<p>۱- فقیه عادل و با تقوی؛ ۲- آگاه به زمان؛ ۳- شجاع؛ ۴- مدیر؛ ۵- مدبر.</p>	<p>ویژگی‌های ولایت امر و امامت امت در زمان غیبت عبارتند از:</p>
<p>- در جمهوری اسلامی ایران، امور کشور با اتکاء آراء عمومی از راه: ۱- انتخابات یا؛ ۲- همه‌پرسی اداره می‌شود.</p>	<p>اداره امور کشور در جمهوری اسلامی ایران</p>
<p>- شوراها، از ارکان تصمیم‌گیری و اداره امور کشورند.</p>	<p>طبق دستور قرآن کریم: (وَأْمُرْهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ) و (شَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ):</p>
<p>- در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه‌ای است همگانی و متقابل برعهده: ۱- مردم نسبت به یکدیگر؛ ۲- دولت نسبت به مردم؛ ۳- مردم نسبت به دولت.</p>	<p>دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر در جمهوری اسلامی ایران</p>

اینفوگرافی حقوق اساسی

<p>۱- آزادی؛ ۲- استقلال؛ ۳- وحدت؛ ۴- تمامیت ارضی کشور. - هیچ فرد یا گروه یا مقامی حق ندارد به نام استفاده از آزادی، به استقلال سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، نظامی و تمامیت ارضی ایران کمترین خدشه‌ای وارد کند. - هیچ مقامی حق ندارد به نام حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور آزادی‌های مشروع را، هرچند با وضع قوانین و مقررات، سلب کند.</p>	<p>امور تفکیک‌ناپذیر در جمهوری اسلامی ایران</p>
<p>- خانواده واحد بنیادی جامعه اسلامی است، همه قوانین و مقررات و برنامه‌ریزی‌های مربوط باید در جهات زیر باشد: ۱- آسان کردن تشکیل خانواده؛ ۲- پاسداری از قداست آن؛ ۳- استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی.</p>	<p>خانواده در جامعه اسلامی</p>
<p>- همه مسلمانان یک اُمتند. - دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است سیاست کلی خود را برپایه ائتلاف و اتحاد ملل اسلامی قرار دهد.</p>	<p>به حکم آیه کریمه: (إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَ أَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ):</p>
<p>- دین رسمی ایران اسلام و مذهب جعفری اثنی‌عشری است.</p>	<p>دین رسمی و مذهب ایران</p>
<p>۱- حنفی؛ ۲- شافعی؛ ۳- مالکی؛ ۴- حنبلی؛ ۵- زیدی. - پیروان این مذاهب در انجام مراسم مذهبی، طبق فقه خودشان آزادند و در تعلیم و تربیت دینی و احوال شخصیه (ازدواج، طلاق، ارث و وصیت) و دعای مربوط به آن در دادگاه‌ها رسمیت دارند. - در هر منطقه‌ای که پیروان هریک از این مذاهب اکثریت داشته باشند، مقررات محلی در حدود اختیارات شوراها بر طبق آن مذهب خواهد بود، با حفظ حقوق پیروان سایر مذاهب.</p>	<p>کدام مذاهب اسلامی در جمهوری اسلامی ایران دارای احترام کامل می‌باشند؟</p>
<p>- ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی.</p>	<p>کدام اقلیت‌های دینی در حدود قانون در انجام مراسم دینی خود آزادند و در احوال شخصیه و تعلیمات دینی بر طبق آیین خود عمل می‌کنند؟</p>

<p>- دولت جمهوری اسلامی ایران و مسلمانان موظفند نسبت به افراد غیرمسلمان با اخلاق حسنه و قسط و عدل اسلامی عمل نمایند و حقوق انسانی آنان را رعایت کنند. - این اصل در حق کسانی اعتبار دارد که بر ضد اسلام و جمهوری اسلامی ایران توطئه و اقدام نکنند.</p>	<p>وظیفه دولت جمهوری اسلامی ایران نسبت به افراد غیرمسلمان</p>
---	---

<p>زبان، خط، تاریخ و پرچم رسمی کشور (۱۵ تا ۱۸)</p>	
<p>- فارسی.</p>	<p>زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران چیست؟</p>
<p>- فارسی.</p>	<p>اسناد، مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید با کدام زبان و خط باشد؟</p>
<p>- استفاده از این موارد در کنار زبان فارسی آزاد است.</p>	<p>استفاده از زبان‌های محلی و قومی در مطبوعات و رسانه‌های گروهی و تدریس آنها در مدارس در چه شرایطی آزاد است؟</p>
<p>- از آنجا که زبان قرآن و علوم و معارف اسلامی، عربی است و ادبیات فارسی کاملاً با آن آمیخته است، این زبان باید پس از دوره ابتدایی تا پایان دوره متوسطه در همه کلاس‌ها و در همه رشته‌ها تدریس شود.</p>	<p>استفاده از زبان عربی در جمهوری اسلامی ایران چگونه است؟</p>
<p>- هجرت پیامبر اسلام.</p>	<p>مبدأ تاریخ رسمی کشور چیست؟</p>
<p>- تاریخ هجری شمسی و هجری قمری هر دو معتبر است.</p>	<p>کدام تاریخ‌ها در کشور معتبر است؟</p>
<p>- هجری شمسی.</p>	<p>مبنای کار ادارات دولتی کدام تاریخ است؟</p>

حقوق ملت (۱۹ تا ۴۲)		
	حقوق مساوی	
<p>– مردم ایران از هر قوم و قبیله که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و رنگ، نژاد، زبان و مانند اینها سبب امتیاز نخواهد بود.</p>		
<p>– همه افراد ملت اعم از زن و مرد، یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند.</p>	یکسان بودن زن و مرد	
<p>– تفتیش عقاید ممنوع است و هیچ کس را نمی‌توان به صرف داشتن عقیده‌ای مورد تعرض و مؤاخذه قرار داد.</p> <p>– آزادی عقیده در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به طور مطلق تضمین شده است.</p>	ممنوعیت تفتیش عقاید	
<p>– بازرسی و نرساندن نامه‌ها، ضبط و فاش کردن مکالمات تلفنی، افشای مخابرات تلگرافی و تلکس، سانسور، عدم مخابره و نرساندن آنها، استراق سمع و هرگونه تجسس ممنوع است مگر به حکم قانون.</p>	ممنوعیت تجسس	
<p>– برخورداری از تأمین اجتماعی به صورت بیمه و غیره حقی است همگانی.</p> <p>– دولت مکلف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت‌های مالی فوق را برای یک‌یک افراد کشور تأمین کند.</p>	حق برخورداری از تأمین اجتماعی	
<p>– حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است مگر در مواردی که قانون تجویز کند.</p>	مصونیت از تعرض	
نظرات شورای نگهبان:		
<p>۱- به طور کلی اطلاع دادن از سوابق در مورد تعرض به حیثیت اشخاص طبق اصل ۲۲ قانون اساسی در غیرمواردی که قانون تجویز می‌نماید، جایز نیست.</p> <p>۲- در صورتی که از طرف مسئولین قانونی تشخیص صلاحیت داوطلبان نمایندگی مجلس درخصوص موانع مذکور در ماده ۱۰ قانون انتخابات پررسی شود، مرکز اسناد انقلاب اسلامی می‌تواند درخصوص نفی یا اثبات هریک از موانع مذکور بدون شرح و تفصیل پاسخ دهد.</p>		

<p>- داشتن مسکن متناسب با نیاز، حق هر فرد و خانواده ایرانی است. دولت موظف است با رعایت اولویت برای آنها که نیازمندترند به خصوص روستائینشان و کارگران، زمینه اجرای این اصل را فراهم کند.</p>	<p>حق مسکن متناسب با نیاز</p>
<p>- دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سر حد خودکفایی کشور به طور رایگان گسترش دهد.</p>	
<p>نظرات شورای نگهبان:</p>	
<p>۱- اصل ۳۰ قانون اساسی و بعضی اصول مشابه آن، مسیر سیاست کلی نظام را تعیین می‌نماید و مقصود این است که دولت امکاناتی را که در اختیار دارد، در کل رشته‌هایی که در قانون اساسی پیشنهاد شده، به طور متعادل طبق قانون توزیع نماید. بنابراین آموزش رایگان، در حد امکان، کلاً یا بعضاً باید فراهم شود و با عدم امکانات کلی، دولت با رعایت اولویت‌ها مثل ترجیح مستضعفان و مستعدان بر دیگران اقدام می‌نماید.</p> <p>۲- با توجه به اینکه از اصل ۳۰ قانون اساسی، دولتی بودن آموزش و پرورش و ممنوعیت تأسیس مدارس و دانشگاه‌های ملی استفاده نمی‌شود، چنانچه تأسیس مدارس و آموزشگاه‌های ملی در کشور آزاد اعلام شود، اضطرار دولت به دریافت شهریه مرتفع می‌گردد و چنانچه با تأسیس مدارس ملی رفع اضطرار نشود، تفسیر قانون اساسی قابل بررسی خواهد بود.</p>	<p>فراهم آوردن وسایل آموزش و پرورش و تحصیلات عالی</p>
<p>- هیچ‌کس را نمی‌توان از محل اقامت خود تبعید کرد یا از اقامت در محل مورد علاقه‌اش ممنوع یا به اقامت در محلی مجبور ساخت، مگر در مواردی که قانون مقرر می‌دارد.</p>	<p>ممنوعیت تبعید</p>
<p>- دادخواهی حق مسلم هر فرد است و هرکس می‌تواند به منظور دادخواهی به دادگاه‌های صالح رجوع نماید. همه افراد ملت حق دارند این‌گونه دادگاه‌ها را در دسترس داشته باشند و هیچ‌کس را نمی‌توان از دادگاهی که به موجب قانون حق مراجعه به آن را دارد منع کرد.</p>	<p>حق دادخواهی</p>
<p>- در همه دادگاه‌ها طرفین دعوی حق دارند برای خود وکیل انتخاب نمایند و اگر توانایی انتخاب وکیل را نداشته باشند باید برای آنها امکانات تعیین وکیل فراهم گردد.</p>	<p>حق تعیین وکیل</p>
<p>- اصل، برائت است و هیچ‌کس از نظر قانون مجرم شناخته نمی‌شود، مگر اینکه جرم او در دادگاه صالح ثابت گردد.</p>	<p>اصل برائت</p>

اینفوگرافی حقوق اساسی

<p>- هرگونه شکنجه برای گرفتن اقرار و یا کسب اطلاع ممنوع است. اجبار شخص به شهادت، اقرار یا سوگند، مجاز نیست و چنین شهادت و اقرار و سوگندی فاقد ارزش و اعتبار است. متخلف از این اصل، طبق قانون مجازات می‌شود.</p>	<p>ممنوعیت شکنجه برای گرفتن اقرار</p>
<p>- هتک حرمت و حیثیت کسی که به حکم قانون دستگیر، بازداشت، زندانی یا تبعید شده، به هر صورت که باشد ممنوع و موجب مجازات است.</p>	<p>ممنوعیت هتک حرمت و حیثیت</p>
<p>۱- ایجاد زمینه‌های مساعد برای رشد شخصیت زن و احیای حقوق مادی و معنوی او؛ ۲- حمایت مادران، بالخصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند، و حمایت از کودکان بی‌سرپرست؛ ۳- ایجاد دادگاه صالح برای حفظ کیان و بقای خانواده؛ ۴- ایجاد بیمه خاص بیوه‌گان و زنان سالخورده و بی‌سرپرست؛ ۵- اعطای قیمومت فرزندان به مادران شایسته در جهت غبطه آنها در صورت نبودن ولی شرعی.</p>	<p>وظیفه دولت در تضمین حقوق زن</p>
<p>۱- مخل به مبانی اسلام باشد. ۲- مخل حقوق عمومی باشد.</p>	<p>مواردی که محدودکننده آزادی بیان مطالب در نشریات و مطبوعات است عبارتند از:</p>
<p>- احزاب، جمعیت‌ها، انجمن‌های سیاسی و صنفی و انجمن‌های اسلامی یا اقلیت‌های دینی شناخته شده آزادند، مشروط به اینکه اصول زیر را نقض نکنند: ۱- استقلال؛ ۲- آزادی؛ ۳- وحدت ملی؛ ۴- موازین اسلامی؛ ۵- اساس جمهوری اسلامی. - هیچ‌کس را نمی‌توان از شرکت در آنها منع کرد یا به شرکت در یکی از آنها مجبور ساخت.</p>	<p>آزادی احزاب، جمعیت‌ها، انجمن‌های سیاسی و صنفی و انجمن‌های اسلامی یا اقلیت‌های دینی شناخته شده</p>
<p>۱- بدون حمل سلاح باشد. ۲- مخل به مبانی اسلام نباشد.</p>	<p>شروط آزادی تشکیل اجتماعات و راهپیمایی‌ها عبارتند از:</p>

<p>۱- مخالف اسلام نباشد. ۲- مخالف مصالح عمومی نباشد. ۳- مخالف حقوق دیگران نباشد. - دولت موظف است با رعایت نیاز جامعه به مشاغل گوناگون، برای همه افراد امکان اشتغال به کار و شرایط مساوی را برای احراز مشاغل ایجاد نماید.</p>	<p>شروط آزادی انتخاب شغل عبارتند از:</p>
<p>- هیچ کس را نمی توان دستگیر کرد مگر به حکم و ترتیبی که قانون معین می کند.</p>	<p>در چه صورتی می توان فردی را دستگیر کرد؟</p>
<p>۱- موضوع اتهام باید با ذکر دلایل بلافاصله کتباً به متهم ابلاغ و تفهیم شود. ۲- حداکثر ظرف مدت بیست و چهار ساعت پرونده مقدماتی به مراجع صالحه قضایی ارسال شود. ۳- مقدمات محاکمه، در اسرع وقت فراهم گردد.</p>	<p>در صورت بازداشت چه مراحمی باید طی شود؟</p>
<p>- تنها از طریق دادگاه صالح و به موجب قانون.</p>	<p>حکم به مجازات و اجرا از چه طریقی باید باشد؟</p>
<p>- هیچ کس نمی تواند اعمال حق خویش را وسیله اضرار به غیر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد.</p>	<p>اعمال حق خویش با چه محدودیتی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران روبهرو است؟</p>
<p>- تابعیت کشور ایران حق مسلم هر فرد ایرانی است. - دولت نمی تواند از هیچ ایرانی سلب تابعیت کند، مگر به درخواست خود او یا در صورتی که به تابعیت کشور دیگری درآید.</p>	<p>حق مسلم هر فرد ایرانی چیست؟ دولت در چه صورتی می تواند از فرد ایرانی سلب تابعیت کند؟</p>
<p>- اتباع خارجه می توانند در حدود قوانین به تابعیت ایران درآیند. - سلب تابعیت این گونه اشخاص در صورتی ممکن است که دولت دیگری تابعیت آنها را بپذیرد یا خود آنها درخواست کنند.</p>	<p>حق اتباع خارجه</p>

اقتصاد و امور مالی (۴۳ تا ۵۵)

۱- برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادی او، اقتصاد جمهوری اسلامی ایران بر اساس ضوابط زیر استوار می‌شود:

۱- تأمین نیازهای اساسی: مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه.

۲- تأمین شرایط و امکانات کار برای همه به منظور رسیدن به اشتغال کامل و قرار دادن وسایل کار در اختیار همه کسانی که قادر به کارند ولی وسایل کار ندارند، در شکل تعاونی، از راه وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر که نه به تمرکز و تداول ثروت در دست افراد و گروه‌های خاص منتهی شود و نه دولت را به صورت یک کارفرمای بزرگ مطلق درآورد. این اقدام باید با رعایت ضرورت‌های حاکم بر برنامه‌ریزی عمومی اقتصاد کشور در هر یک از مراحل رشد صورت گیرد.

۳- تنظیم برنامه اقتصادی کشور به صورتی که شکل و محتوا و ساعت کار چنان باشد که هر فرد علاوه بر تلاش شغلی، فرصت و توان کافی برای خودسازی معنوی، سیاسی و اجتماعی و شرکت فعال در رهبری کشور و افزایش مهارت و ابتکار داشته باشد.

۴- رعایت آزادی انتخاب شغل، و عدم اجبار افراد به کاری معین و جلوگیری از بهره‌کشی از کار دیگری.

۵- منع اضرار به غیر و انحصار و احتکار و ربا و دیگر معاملات باطل و حرام.

۶- منع اسراف و تبذیر در همه شئون مربوط به اقتصاد، اعم از مصرف، سرمایه‌گذاری، تولید، توزیع و خدمات.

۷- استفاده از علوم و فنون و تربیت افراد ماهر به نسبت احتیاج برای توسعه و پیشرفت اقتصاد کشور.

۸- جلوگیری از سلطه اقتصادی بیگانه بر اقتصاد کشور.

۹- تأکید بر افزایش تولیدات کشاورزی، دامی و صنعتی که نیازهای عمومی را تأمین کند و کشور را به مرحله خودکفایی برساند و از وابستگی برهاند.

نظرات شورای نگهبان:

۱- دریافت بهره و خسارت تأخیر تأدیه از دولت‌ها و مؤسسات و شرکت‌ها و اشخاص خارجی که برحسب مبانی عقیدتی خود دریافت آن را ممنوع نمی‌دانند، شرعاً مجاز است؛ لذا مطالبه وصول این‌گونه وجوه مغایر با قانون اساسی نیست.

اقتصاد جمهوری
اسلامی ایران

<p>- تعاونی، وام بدون بهره یا هر راه مشروع دیگر.</p>	<p>دولت باید به منظور رسیدن به اشتغال کامل و قرار دادن وسایل کار در اختیار همه کسانی که قادر به کارند ولی وسایل کار ندارند، از چه راه‌هایی اقدام نماید؟</p>
<p>- دولتی، تعاونی و خصوصی. - بخش دولتی به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است. - بخش تعاونی در شهر و روستا بر طبق ضوابط اسلامی تشکیل می‌شود. - بخش خصوصی مکمل فعالیت‌های اقتصادی دولتی و تعاونی است.</p>	<p>نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر چند پایه استوار است؟</p>
<p>نظرات شورای نگهبان:</p> <p>۱- مطابق نص صریح اصل ۴۴ قانون اساسی در نظام جمهوری اسلامی ایران رادیو و تلویزیون دولتی است و تأسیس و راه‌اندازی شبکه‌های خصوصی رادیویی و تلویزیونی به هر نحو، مغایر این اصل می‌باشد. بدین جهت انتشار و پخش برنامه‌های صوتی و تصویری از طریق سیستم‌های فنی قابل انتشار فراگیر (همانند ماهواره، فرستنده، فیبر نوری و غیره) برای مردم در قالب امواج رادیویی و کابلی غیر از سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران خلاف اصل مذکور است.</p>	<p>مالکیت در این سه بخش در چه صورتی مورد حمایت قانون جمهوری اسلامی است؟</p>
<p>۱- با اصول دیگر این فصل مطابق باشد. ۲- از محدوده قوانین اسلام خارج نشود. ۳- موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور گردد. ۴- مایه زیان جامعه نشود.</p>	<p>وضعیت انفال و ثروت‌های عمومی در جمهوری اسلامی ایران چگونه است؟</p>
<p>- انفال و ثروت‌های عمومی در اختیار حکومت اسلامی است تا بر طبق مصالح عامه نسبت به آنها عمل نماید.</p>	<p>وضعیت انفال و ثروت‌های عمومی در جمهوری اسلامی ایران چگونه است؟</p>

<p>- هر کس مالک حاصل کسب و کار مشروع خویش است و هیچ کس نمی تواند به عنوان مالکیت نسبت به کسب و کار خود، امکان کسب و کار را از دیگری سلب کند.</p>	<p>محدودیت وارد شده نسبت به مالکیت بر کسب و کار خود در جمهوری اسلامی ایران چیست؟</p>
<p>- مالکیت شخصی که از راه مشروع باشد محترم است.</p>	<p>مالکیت شخصی در چه صورتی محترم است؟</p>
<p>- باید تبعیض در کار نباشد، به طوری که هر منطقه فراخور نیازها و استعداد رشد خود، سرمایه و امکانات لازم در دسترس داشته باشد.</p>	<p>در بهره برداری از منابع طبیعی و استفاده از درآمدهای ملی در سطح استان ها و توزیع فعالیت های اقتصادی میان استان ها و مناطق مختلف کشور چه مواردی لازم است رعایت شود؟</p>
<p>- دولت موظف است ثروت های ناشی از ربا، غصب، رشوه و ... را به صاحب حق رد کند و در صورت معلوم نبودن او به بیت المال بدهد. - این حکم باید با رسیدگی و تحقیق و ثبوت شرعی به وسیله دولت اجرا شود.</p>	<p>وظیفه دولت در قبال ثروت های ناشی از ربا، غصب، رشوه و ... چیست؟</p>
<p>- در جمهوری اسلامی، حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسل های بعد باید در آن حیات اجتماعی روبه رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می گردد. - از این رو فعالیت های اقتصادی و غیر آن، که با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیر قابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است.</p>	<p>در جمهوری اسلامی ایران چه اقدامی وظیفه عمومی تلقی می گردد؟</p>
<p>- هیچ نوع مالیات وضع نمی شود مگر به موجب قانون. - هم موارد معافیت و بخشودگی و هم موارد تخفیف مالیاتی به موجب قانون مشخص می شود.</p>	<p>مالیات چگونه وضع می شود؟ موارد معافیت و بخشودگی و تخفیف مالیاتی چگونه مشخص می شود؟</p>

<p>- کلیه دریافت‌های دولت در حساب‌های خزانه‌داری کل متمرکز می‌شود. - همه پرداخت‌ها در حدود اعتبارات مصوب به موجب قانون انجام می‌گیرد.</p>	<p>کلیه دریافت‌های دولت در کجا متمرکز می‌شود؟ پرداخت‌ها چگونه انجام می‌گیرد؟</p>
<p>- بودجه سالانه کل کشور به ترتیبی که در قانون مقرر می‌شود از طرف دولت تهیه و برای رسیدگی و تصویب به مجلس شورای اسلامی تسلیم می‌گردد. - هرگونه تغییر در ارقام بودجه نیز تابع مراتب مقرر در قانون خواهد بود.</p>	<p>بودجه سالانه کل کشور چگونه تهیه و تصویب می‌شود؟ تغییر در ارقام بودجه چگونه خواهد بود؟</p>
<p>نظرات شورای نگهبان:</p>	
<p>۱- بودجه سالانه کل کشور و متمم آن و اصلاحات بعدی مربوط- در غیر مورد تغییر در ارقام بودجه- می‌بایست به صورت لایحه و از سوی دولت تقدیم مجلس گردد. ۲- تصویب متمم و چند دوازدهم بودجه از طریق طرح قانونی، با توجه به اصل ۵۲ قانون اساسی جایز نمی‌باشد. ۳- تغییر در ارقام بودجه به نحوی که در کل بودجه تأثیر بگذارد، به وسیله طرح قانونی، با توجه به اصل ۵۲ قانون اساسی امکان‌پذیر نیست. ۴- الحاق و حذف هم همانند تغییر در ارقام بودجه است.</p>	
<p>- دیوان محاسبات کشور مستقیماً زیر نظر مجلس شورای اسلامی است. سازمان و اداره امور آن در تهران و مراکز استان‌ها به موجب قانون تعیین خواهد شد.</p>	<p>دیوان محاسبات زیر نظر کدام نهاد است؟</p>
<p>- دیوان محاسبات به کلیه حساب‌های وزارتخانه‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه‌هایی که به نحوی از انحاء از بودجه کل کشور استفاده می‌کنند به ترتیبی که قانون مقرر می‌دارد رسیدگی یا حسابرسی می‌نماید که هیچ هزینه‌ای از اعتبارات مصوب تجاوز نکرده و هر وجهی در محل خود به مصرف رسیده باشد. - دیوان محاسبات، حساب‌ها و اسناد و مدارک مربوطه را برابر قانون جمع‌آوری و گزارش تفریغ بودجه هر سال را به انضمام نظرات خود به مجلس شورای اسلامی تسلیم می‌نماید. این گزارش باید در دسترس عموم گذاشته شود.</p>	<p>وظایف دیوان محاسبات چیست؟</p>
<p>نظرات شورای نگهبان:</p>	
<p>۱- اصل ۵۵ قانون اساسی ناظر به اعتباراتی است که در بودجه کل کشور منظور شده و صلاحیت دیوان محاسبات در رسیدگی و حسابرسی محدود به همان موارد است.</p>	

حق حاکمیت ملت و قوای ناشی از آن (۵۶ تا ۶۱)	
حاکمیت مطلق بر جهان و انسان از آن کیست؟	- حاکمیت مطلق بر جهان و انسان از آن خداست و هم او، انسان را بر سرنوشت اجتماعی خویش حاکم ساخته است.
در قانون اساسی، از حق بر تعیین سرنوشت با چه عنوانی یاد شده است؟	- حق الهی.
آیا می توان این حق را از انسان سلب کرد؟	- هیچ کس نمی تواند این حق الهی را از انسان سلب کند یا در خدمت منافع فرد یا گروهی خاص قرار دهد.
قوای حاکم در جمهوری اسلامی ایران عبارتند از:	- قوه مقننه، قوه مجریه و قوه قضاییه که زیر نظر ولایت مطلقه امر و امامت امت بر طبق اصول آینده این قانون اعمال می گردند. این قوا مستقل از یکدیگرند.

اعمال قوه قضاییه:	اعمال قوه مجریه:	اعمال قوه مقننه:
اعمال قوه قضاییه به وسیله دادگاههای دادگستری است که باید طبق موازین اسلامی تشکیل شود و به حل و فصل دعاوی و حفظ حقوق عمومی و گسترش و اجرای عدالت و اقامه حدود الهی پردازد.	اعمال قوه مجریه جز در اموری که در این قانون مستقیماً برعهده رهبری گذارده شده، از طریق رئیس جمهور و وزراء است. نظرات شورای نگهبان: ۱- چون مشاورین و نمایندگان رئیس جمهور مقام مسئول نیستند، طبق قانون اساسی حق مداخله در امور اجرایی و صدور دستور به مأمورین دولتی را ندارند.	از طریق مجلس شورای اسلامی و در مسائل بسیار مهم اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ممکن است از طریق همه پرسی و مراجعه مستقیم به آراء مردم صورت گیرد. درخواست مراجعه به آراء عمومی باید به تصویب دوسوم مجموع نمایندگان مجلس برسد.

مجلس شورای اسلامی (۶۲ تا ۹۰)	
- مستقیم و مخفی.	در قانون اساسی، به کدام ویژگی‌های رأی در انتخابات مجلس شورای اسلامی تصریح شده است؟
- به موجب قانون.	شرایط انتخاب‌کنندگان و انتخاب‌شوندگان و کیفیت انتخابات چگونه معین خواهد شد؟
۱- تابعیت کشور جمهوری اسلامی ایران ۲- هجده سال تمام ۳- عاقل بودن.	در انتخابات مجلس شورای اسلامی، انتخاب‌کنندگان باید دارای چه شرایطی باشند؟
- رأی اعضای شورای نگهبان.	ابطال یا توقف انتخابات مجلس شورای اسلامی، تابع چه ضابطه‌ای است؟
- نظارت غیررسمی.	نظارت نمایندگان نامزدهای انتخابات مجلس شورای اسلامی بر فرایند انتخابات، مصداق کدام نوع نظارت است؟
- نخستین مرجع برای رسیدگی به اعتبارنامه نمایندگان شعب است. - در صورت عدم تأیید توسط شعب، اعتبارنامه به کمیسیون تحقیق ارجاع می‌شود.	وظیفه رسیدگی به اعتبارنامه‌های نمایندگان، در مرحله نخست برعهده چه مرجعی است؟
- انتخابات مجلس شورای اسلامی.	قانون شفافیت و تأمین مالی فعالیت‌های انتخاباتی ناظر بر کدام انتخابات است؟
- انتخابات مجلس شورای اسلامی در دو مرحله، که در مرحله اول با یک چهارم آراء و در صورت عدم کسب آرای لازم در مرحله دوم با اکثریت نسبی به هر تعداد است.	انتخاب نامزدها در انتخابات مجلس شورای اسلامی با چه حد نصابی صورت می‌گیرد؟
- چهار سال.	دوره نمایندگی مجلس شورای اسلامی چند سال است؟
- خیر؛ انتخابات هر دوره باید پیش از پایان دوره قبل برگزار شود به طوری که کشور در هیچ زمان بدون مجلس نباشد.	آیا کشور می‌تواند در زمانی بدون مجلس باشد؟

<p>- دویست و هفتاد نفر.</p>	<p>عده نمایندگان مجلس شورای اسلامی چند نفر است؟</p>
<p>۱- از تاریخ همه پرسی سال یک‌هزار و سیصد و شصت و هشت هجری شمسی پس از هر ده سال. ۲- با در نظر گرفتن عوامل انسانی، سیاسی، جغرافیایی و نظایر آنها. ۳- حداکثر بیست نفر نماینده می‌تواند اضافه شود.</p>	<p>شرایط تغییر تعداد نمایندگان مجلس چگونه است؟</p>
<p>۱- زرتشتیان و کلیمیان هر کدام یک نماینده. ۲- مسیحیان آشوری و کلدانی مجموعاً یک نماینده. ۳- مسیحیان ارمنی جنوب و شمال هر کدام یک نماینده.</p>	<p>تعداد نمایندگان اقلیت‌های دینی در مجلس شورای اسلامی چند نفر است؟</p>
<p>- به موجب قانون.</p>	<p>محدوده حوزه‌های انتخابیه و تعداد نمایندگان چگونه معین می‌شود؟</p>
<p>- پس از برگزاری انتخابات، جلسات مجلس شورای اسلامی با حضور دوسوم مجموع نمایندگان رسمیت می‌یابد.</p>	<p>جلسات مجلس شورای اسلامی با حضور چه تعداد از نمایندگان رسمیت می‌یابد؟</p>
<p>- تصویب طرح‌ها و لوایح طبق آیین‌نامه مصوب داخلی انجام می‌گیرد مگر در مواردی که در قانون اساسی نصاب خاصی تعیین شده باشد.</p>	<p>تصویب طرح‌ها و لوایح در مجلس شورای اسلامی چگونه صورت می‌گیرد؟</p>
<p>- برای تصویب آیین‌نامه داخلی موافقت دوسوم حاضران لازم است.</p>	<p>برای تصویب آیین‌نامه داخلی موافقت چه تعدادی لازم است؟</p>
<p>۱- ترتیب انتخاب رییس و هیأت ریسه مجلس ۲- تعداد کمیسیون‌ها و دوره تصدی آنها ۳- امور مربوط به مذاکرات و انتظامات مجلس.</p>	<p>چه مواردی براساس آیین‌نامه داخلی مجلس معین می‌گردد؟</p>
<p>- کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات.</p>	<p>طبق قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، اعضای هیأت ریسه مجلس عضو کدام کمیسیون نمی‌توانند شوند؟</p>
<p>- کمیسیون تحقیق و کمیسیون آیین‌نامه داخلی مجلس.</p>	<p>عضویت در کدام کمیسیون‌های داخلی مجلس شورای اسلامی، مانع از عضویت در دیگر کمیسیون‌ها نیست؟</p>

<p>- نمایندگان باید در نخستین جلسه مجلس سوگند یاد کنند و متن قسم‌نامه را امضاء نمایند.</p> <p>- نمایندگان اقلیت‌های دینی سوگند را با ذکر کتاب آسمانی خود یاد خواهند کرد.</p> <p>- نمایندگانی که در جلسه نخست شرکت ندارند باید در اولین جلسه‌ای که حضور پیدا می‌کنند مراسم سوگند را به‌جای آورند.</p>	<p>نمایندگان مجلس در کدام جلسه مجلس سوگند یاد می‌کنند؟</p>
<p>۱- در زمان جنگ و اشغال نظامی کشور.</p> <p>۲- به پیشنهاد رییس‌جمهور.</p> <p>۳- تصویب سه‌چهارم مجموع نمایندگان مجلس شورای اسلامی.</p> <p>۴- تأیید شورای نگهبان.</p> <p>- در صورت عدم تشکیل مجلس جدید، مجلس سابق همچنان به کار خود ادامه خواهد داد.</p>	<p>شرایط توقف انتخابات نقاط اشغال شده یا تمامی مملکت در مدت معین چگونه است؟</p>
<p>- باید علنی باشد و گزارش کامل آن از طریق رادیو و روزنامه رسمی برای اطلاع عموم منتشر شود.</p>	<p>مذاکرات مجلس شورای اسلامی چگونه باید باشد؟</p>
<p>۱- در شرایط اضطراری، در صورتی که رعایت امنیت کشور ایجاب کند.</p> <p>۲- به تقاضای رییس‌جمهور یا یکی از وزراء یا ده نفر از نمایندگان.</p>	<p>در چه شرایطی جلسه غیرعلنی تشکیل می‌شود؟</p>
<p>نظرات شورای نگهبان:</p> <p>۱- پس از تشکیل جلسه غیرعلنی، در صورتی که اکثریت مجلس شورای اسلامی دلایل تقاضاکننده را نسبت به وجود شرایط اضطراری کافی ندانست، موضوع در جلسه علنی قابل طرح و رسیدگی خواهد بود.</p>	<p>در چه شرایطی جلسه غیرعلنی در چه صورتی معتبر است؟</p>
<p>- مصوبات جلسه غیرعلنی در صورتی معتبر است که با حضور شورای نگهبان به تصویب سه‌چهارم مجموع نمایندگان برسد.</p> <p>- گزارش و مصوبات این جلسات باید پس از برطرف شدن شرایط اضطراری برای اطلاع عموم منتشر گردد.</p>	<p>حق شرکت اعضای دولت در جلسات مجلس، ناظر به کدام مورد است؟</p>
<p>- جلسات علنی.</p> <p>- رییس‌جمهور و معاونان او و وزیران به اجتماع یا به انفراد حق شرکت در جلسات علنی مجلس را دارند و می‌توانند مشاوران خود را همراه داشته باشند و در صورتی که نمایندگان لازم بدانند، وزراء مکلف به حضورند و هرگاه تقاضا کنند مطالبشان استماع می‌شود.</p>	<p>حق شرکت اعضای دولت در جلسات مجلس، ناظر به کدام مورد است؟</p>